

شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد و معماری حکمرانی جهانی*

محمد نصیرزاده** - دکتر فریده محمد علی‌پور***

سید محمد امین علوی شهری****

This is an [open access](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

چکیده

فضاهای اجتماعی متکثری که بر اساس هنجارهای خاص در عرصه حکمرانی جهانی ایجاد شده‌اند، در تعامل با یکدیگر، سبب تکوین معماری حکمرانی جهانی شده‌اند. در این معماری، حقوق بشر به‌عنوان یکی از هنجارهای بنیادین، زمینه‌ساز تعامل میان بلوک‌های مختلف است. در این راستا، شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد نهاد مرکزی معماری حکمرانی جهانی به‌شمار می‌آید. پرسش اصلی مقاله این است که شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد چگونه بر معماری حکمرانی جهانی تأثیر گذاشته است؟ هدف پژوهش، تبیین نقش و جایگاه شورای حقوق بشر در معماری حکمرانی جهانی حقوق بشر و شناسایی سازوکارهایی است که این نهاد از طریق آن‌ها بر رعایت هنجارهای حقوق بشر توسط دولت‌ها تأثیر می‌گذارد. پژوهش حاضر با استفاده از نظریه اجتماع مبتنی بر رویه و کاربست روش تبیینی - تکوینی و با هدف یاری رساندن به سیاست‌گذاران کشور در جهت فهم بهتر حقوق بشر در بستر معماری شبکه حکمرانی انجام شده است. پژوهش نشان می‌دهد که شورای حقوق بشر در تعامل با بازیگرانی که در بلوک‌های دیگری از معماری حکمرانی جهانی حقوق بشر قرار دارند، نقشی کلیدی ایفا می‌کند. این امر سبب گردیده است تا دولت‌ها یا از طریق مسیر اقماعی نظیر بررسی دوره‌ای جهانی و یا فشارهای سیستمی همچون تعامل رویه‌های ویژه و کمیته حقیقت‌یاب با نهادهای قهری، به رعایت حقوق بشر ملزم شوند.

کلیدواژگان

معماری حکمرانی جهانی، شورای حقوق بشر، اجتماع مبتنی بر رویه، یادگیری اجتماعی.

* این مقاله برگرفته از گزارش سیاستی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با عنوان حقوق بشر و حکمرانی جهانی (نقش و جایگاه شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در حکمرانی جهانی) به شماره مسلسل ۲۰۹۱۲ است.

** دانشجوی دکتری. گروه روابط بین‌الملل. دانشکده حقوق و علوم سیاسی. دانشگاه خوارزمی. تهران. ایران.

*** دانشیار گروه روابط بین‌الملل. دانشکده حقوق و علوم سیاسی. دانشگاه خوارزمی. تهران. ایران. / نویسنده مسئول.

ایمیل: fm.alipour@khu.ac.ir

**** پژوهشگر گروه مطالعات بنیادین حکمرانی. دفتر مطالعات حکمرانی. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

تهران. ایران.

مقدمه

بر اساس نگرش حکمرانی جهانی، روابط بین‌الملل عرصه‌ای است که در آن کنشگران حول محور هنجارهایی همچون حقوق بشر با یکدیگر تعامل می‌کنند. در این چارچوب، هنجارها «به‌عنوان انتظارات جمعی» (Katzenstein, 1996: 5)، مشخص می‌کند که چه رفتاری مناسب است و بدین ترتیب، «در قالب تجویزکننده و یا تحدیدکننده، نقش تنظیمی» را ایفا می‌کنند (Finnemore & Sikkink, 1998: 891). همچنین، «هنجارهای تکوینی بیانگر هویت بازیگران» هستند (Barnett, 1998: 30; Krasner, 1983: 2).

هنجارهای تنظیمی به قواعدی تبدیل می‌شوند که افراد را به تطابق با استاندارد سوق می‌دهند. در همین حال، هنجارهای تکوینی به شکل‌گیری هویت، علایق و رفتارهای جدید منجر می‌شوند. برای توضیح این دوگانگی، از مفهوم «جامعه‌پذیری» استفاده می‌شود؛ یعنی «فرایندی که در آن هنجارهای تثبیت‌شده در فضای بین‌الملل درونی می‌شوند» (Schimmelfennig, 2000: 111-112; Checkel, 2006). و درک افراد از هویت و عملکرد شایسته تغییر می‌کند. در فرایند جامعه‌پذیری، پیروی بازیگران از هنجار از طریق اقدامات رویه‌ای به‌عنوان «الگوی کنش معنادار اجتماعی، منجر به درونی‌سازی هنجار و تکوین هویت کنشگران» (Finnemore & Sikkink, 1998: 904) می‌شود. رفتار مخالف هنجارها نیز کنشگر را با اقدامات تنبیهی مواجه می‌نماید. چراکه یا بازیگران یاد می‌گیرند که متناسب با هنجارهای بین‌الملل رفتار کنند و پاداش دریافت نمایند، یا با اقدامات تنبیهی و قهری کنشگران مواجه شوند.

در عرصه حکمرانی جهانی، نهادهای متعامل پیرامون هنجارها، نه به‌عنوان موجودیت‌های منفرد بلکه به‌عنوان بازیگرانی که در مجموعه‌ای از تعاملات برای انجام یک عملکرد خاص در فضاهای اجتماعی به هم مرتبط شده‌اند، عمل می‌کنند. در تحلیل فضاهای اجتماعی در حکمرانی جهانی، تحقیقات گذشته «بر نهادهای واحد متمرکز بود و تلاش داشت تا به درک بهتری از ایجاد، حفظ و اثربخشی این فضاهای اجتماعی و رابطه آن با سیاست‌های ملی» نائل آید (Brown Weiss & Jacobson, 1998: 57). با این وجود، کثرت موضوع‌ها در عرصه حکمرانی جهانی سبب گردید تا نهادهای حکمرانی جهانی تعامل با یکدیگر را در دستور کار قرار دهند، زیرا «سیاست جهانی نتیجه نظم‌های اجتماعی بین‌المللی متقابل متعددی است که از مرزهای داخلی، بین‌المللی، فراملی و فروملی می‌گذرد» (Adler, 2019: 1).

برای توضیح این ساختار پیچیده، اندیشمندان از واژه «معماری» برای توصیف این سطح استفاده کرده‌اند. «مفهوم معماری فراتر از تمرکز بر نهادهای خاص است، اما از مفهوم نظم جهانی محدودتر می‌باشد» (Biermann et al., 2009: 81-2). در مطالعات حکمرانی جهانی، مفهوم معماری به «ساختارهایی اطلاق می‌شود که به نوبه خود از بلوک‌های متعددی مانند بازیگران دولتی و غیردولتی،

¹. Global governance

². Socialization

³. Practice

شبکه‌های فراملی، نهادهای بین‌دولتی و مجموعه‌های رژیم تشکیل شده است» (Betsill, Benney and Gerlak 2019).

در دهه‌های اخیر، یکی از مهم‌ترین هنجارهایی که سبب تکوین بعد مهمی از نظام حکمرانی جهانی شده و نهادهای مختلفی پیرامون آن شکل گرفته است، هنجار حقوق بشر است. ریشه اهمیت حقوق بشر در جامعه بین‌الملل و تبدیل آن به یکی از هنجارهای مهم در نظام حکمرانی جهانی را باید در منشور سازمان ملل متحد جست‌وجو نمود. هدف دوم ذکر شده در مقدمه منشور سازمان ملل متحد ایمان به حقوق اساسی بشر است (United Nations Charter, 1945). با تبدیل شدن حقوق بشر به یکی از هنجارهای جامعه بین‌الملل، نهادهایی همانند شورای حقوق بشر، مجمع عمومی سازمان ملل متحد و به‌ویژه کمیته سوم آن، نهادهای معاهده‌ای، شورای اقتصادی و اجتماعی، دیوان بین‌المللی دادگستری و حتی دیوان کیفری بین‌المللی و شورای امنیت نیز بر اساس مسئولیت کارکردی خود وظیفه حفاظت و حمایت از حقوق بشر را عهده‌دار شدند و در تعامل با یکدیگر، معماری حکمرانی جهانی حقوق بشر را به وجود آورده‌اند.

در معماری حکمرانی جهانی، شورای حقوق بشر به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادها (Human Rights Council, 2024A) در راستای ایفای کارکرد خود، از طریق بررسی ادواری جهانی^۱ (UN GA, A/RES/60/251)، رویه‌های ویژه (Human Rights Council, 2024b) و کمیته حقیقت‌یاب با نهادهای فراملی، ملی و فروملی مختلف حول محور هنجار حقوق بشر تعامل برقرار می‌نماید. با عطف عنایت به سازوکارهای شورای حقوق بشر و کنشگرانی که این سازوکارها حول محور هنجار حقوق بشر در حکمرانی جهانی گرد هم می‌آورند، پرسش اساسی در مقاله حاضر این است که شورای حقوق بشر چگونه بر معماری حکمرانی جهانی تأثیر گذاشته است؟ در پاسخ این فرضیه مطرح شده است که شورای حقوق بشر از طریق سازوکارهای تعاملی خود، بلوک‌های مختلف معماری حکمرانی جهانی حقوق بشر را به یکدیگر پیوند می‌دهد. این پیوند از طریق فرایندهای جامعه‌پذیری و یادگیری اجتماعی به درونی شدن هنجارهای حقوق بشر و از طریق ایجاد شرمساری و هزینه شهرت در نهایت به انطباق رفتار دولت‌ها با این هنجارها منجر می‌شود. همچنین، در موارد نقض جدی حقوق بشر، اطلاعات و یافته‌های رویه‌های ویژه و نهادهای حقیقت‌یاب به سایر بلوک‌های حکمرانی جهانی منتقل شده و زمینه اعمال فشار حقوقی و سیاسی بر دولت‌ها را فراهم می‌کند. برای آزمودن فرضیه از نظریه اجتماع مبتنی بر رویه استفاده شده است. این پژوهش از نظر روش، تکوینی - تبیینی است. جزء اول تکوینی، اشاره به بررسی فرآیند تکوین رابطه بین متغیر مستقل، شورای حقوق بشر با متغیر وابسته، معماری حکمرانی جهانی دارد که در جزء دوم نتیجه این رابطه یعنی التزام به رعایت حقوق بشر از طریق ابزارهای ترغیبی و یا تنبیهی تبیین می‌شود. داده‌ها به روش اسنادی گردآوری شده است. این پژوهش از نظر هدف در پی آن است که با واکاوی نقش و جایگاه شورای حقوق بشر در حکمرانی جهانی؛ درک و فهم نوینی از حقوق بشر در معماری حکمرانی جهانی برای سیاست‌گذاران کشور ارائه دهد. در راستای تحقق

^۱. Universal Periodic Review (UPR)

این امر مقاله حاضر در شش بخش سازمان‌دهی شده است. پس از مقدمه، پیشینه پژوهش و چارچوب نظری مبتنی بر نظریه اجتماع مبتنی بر رویه ارائه می‌شود. سپس گذار از حکمرانی ملی به حکمرانی جهانی در عرصه حقوق بشر بررسی شده و در ادامه، تعامل شورای حقوق بشر با بلوک‌های مختلف معماری حکمرانی جهانی، شامل نهادهای بین‌المللی حقوق بشری، کنشگران غیردولتی، شبکه متخصصان حقوق بشری و کمیسیون‌های تحقیق و مأموریت‌های حقیقت‌یاب، تحلیل می‌شود. در پایان، یافته‌های پژوهش جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ارائه می‌شود.

۱- پیشینه پژوهش

نویسندگان مختلف در آثار پژوهشی خود به واکاوی مسئله حقوق بشر و مکانیسم‌های ارتقای آن در معماری حکمرانی جهانی پرداخته‌اند؛ گرچه هیچ اثر مستقلی که به موضوع شورای حقوق بشر در حکمرانی جهانی بپردازد تألیف نشده است. بیگلربیگی و عزیزی در مقاله‌ای با عنوان «تحریم‌های حقوق بشری: محتمل‌ترین پیامد تشکیل هیات مستقل بین‌المللی حقیقت‌یاب برای ایران» (بیگلربیگی و عزیزی، ۱۴۰۳؛ Biglarbeigi & Azizi, 2024) با واکاوی آثار تشکیل کمیته حقیقت‌یاب توسط شورای حقوق بشر برای جمهوری اسلامی ایران بر آن هستند که تاسیس هیات حقیقت‌یاب یکی از مهم‌ترین سازکارهای شورای حقوق بشر در حفاظت از حقوق بشر، از طریق تحقیق در شرایط نقض حقوق بشر در هر یک از دول عضو ملل متحد در زمانی است که وضعیت رعایت حقوق بشر در آن کشور، نگران‌کننده بوده و سازمان در جستجوی مقابله با این وضعیت و جلوگیری از بی‌کیفرمانی باشد. نویسندگان این مقاله معتقد هستند که محتمل‌ترین پیامد تشکیل کمیته حقیقت‌یاب توسط شورای حقوق بشر، اتخاذ اقدامات متقابل از رهگذر اعمال تحریم‌هاست. از نظر نویسندگان برخی دولت‌ها و سازمان‌ها مانند اتحادیه اروپایی پیرو گزارشات این هیات، تحریم‌هایی را علیه مقامات متهم به نقض حقوق بشر، وضع خواهند کرد.

در مقاله‌ای دیگر با عنوان «جایگاه و کارکرد کمیته مشورتی شورای حقوق بشر در نظام بین‌المللی حقوق بشر» (نواب دانشمند، هاشمی و رنجباریان، ۱۴۰۰؛ Navab Daneshmand, Hashemi & Ranjbarian, 2021) بر آن هستند که به‌منظور تقویت نقش ارتقایی و نظارتی نهاد حقوق بشر سازمان ملل متحد، کمیته‌ای با عنوان «کمیته مشورتی» ایجاد کرده است. که این تحقیق با هدف شناخت و بررسی عملکرد این نهاد در شورای حقوق بشر صورت گرفته است. کمیته مشورتی در شورای حقوق بشر نقش «مشاور بین‌المللی» را بر عهده دارد و در مواردی توصیه‌نامه صادر می‌کند. کارکرد دیگر کمیته مشورتی، فراهم آوردن «فضا و عرصه‌ای مناسب» برای تبادل نظر و گفت‌وگو میان کارشناسان کمیته مشورتی، نمایندگان دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی در زمینه مسائل حقوق بشر است. کمیته مشورتی از طریق مطالعات، تهیه گزارش‌ها و پیش‌نویس برخی اسناد بین‌المللی در شکل‌گیری افکار عمومی، اطلاع‌رسانی و افزایش دانش و تولید اطلاعات در زمینه مسائل مختلف حقوق بشر تأثیرگذار بوده و موجب ترویج و حمایت حقوق بشر و ارتقای عملکرد شورای حقوق بشر شده است.

مقاله‌ای دیگر که مرتبط با این پژوهش منتشر شده است مقاله‌ای است با عنوان «معماری

حکمرانی جهانی: رهیافت‌ها و مسیرهای دستیابی» (Sterken & Pohl, 2023) که در آن نویسندگان بر آن هستند که در مطالعات مربوط به حکمرانی جهانی، اصطلاح «معماری» معمولاً به ساختارهای تصمیم‌گیری، توزیع قدرت یا جریان‌های مالی اشاره دارد. از نظر نویسندگان فضامندی در دیپلماسی بین‌المللی را برجسته می‌سازد و نشان می‌دهد که چگونه محیط ساخته‌شده به تخیل و تحقق نظم حکمرانی بین‌المللی یاری می‌رساند.

در مقاله‌ای دیگر با عنوان «قدرت نیابتی: مشارکت به‌عنوان منبعی در حکمرانی جهانی» (Arias & Kaya, 2025) نویسندگان به این نتیجه رسیده‌اند که مشارکت کشورهای عضو در حکمرانی جهانی اهمیت بسیاری دارد، زیرا به سازمان‌های بین‌المللی مشروعیت می‌بخشد و ترجیحات اعضا را به توجهات نهادی تبدیل می‌کند. از نظر نویسندگان حتی کشورهای ضعیف‌تر می‌توانند با ایفای نقش رهبران گروه‌های نیابتی، نفوذ بیشتری در سازمان‌های بین‌المللی کسب کنند. نویسندگان معتقد هستند که حتی در سازمان‌های بین‌المللی با ساختار تصمیم‌گیری بسیار نامتقارن، کشورهای ضعیف‌تر می‌توانند از طریق نمایندگی نیابتی صدای خود را به گوش دیگران برسانند. این موضوع پیامدهای مهم و مثبتی برای مشروعیت سازمان‌های بین‌المللی دارد، چرا که مشارکت کشورهای عضو برای بقای این نهادها ضروری است. این مقاله با وجود ارائه اطلاعات ارزشمند از منظر نگرستن به حقوق بشر متمایز از مقاله حاضر است.

با وجود مطالعاتی در زمینه حکمرانی جهانی از یک سو و نقش و کارکرد شورای حقوق بشر از سوی دیگر تالیف یافته است؛ این پژوهش‌ها دچار خلأ اساسی است: نخست به معماری حکمرانی جهانی و مکانیسم‌هایی که این معماری سبب ارتقای رعایت حقوق بشر شده است توجه نکرده‌اند. دوم، این پژوهش‌ها تعامل میان این مکانیسم‌ها را مد نظر قرار نداده‌اند و سازوکارهای غیر حقوق بشری که کارکرد حقوق بشری در معماری حکمرانی جهانی دارند را مورد غفلت قرار داده‌اند. با توجه به این عوامل پژوهش حاضر با استفاده از نظریه اجتماع مبتنی بر رویه؛ نقش و کارکرد شورای حقوق بشر در معماری حکمرانی جهانی و سازوکارهایی که به‌واسطه آن این نهاد سبب ارتقاء رعایت حقوق بشر شده را مورد مذاقه قرار داده است.

۲- چارچوب نظری: اجتماع مبتنی بر رویه

در دهه گذشته، استفاده از نظریه‌هایی همانند اجتماع مبتنی بر رویه توسط اندیشمندان عرصه روابط بین‌الملل فزونی یافته است و نظریه اجتماع مبتنی بر رویه^۲ مورد توجه قرار گرفته است (رادفر و دهقانی فیروزآبادی، ۱۴۰۱)؛ (Radfar & Dehghani Firoozabadi, 2022). این نظریه، به تعامل میان ساختار و کارگزار و تاثیر آنها بر هم و در نهایت فهم مشترک توجه می‌کند (لطفی و فیروزآبادی، ۱۴۰۲: ۱۲)؛ (Lotfi & Dehghani Firoozabadi, 2023: 12)

در این نظریه، «بافت اجتماعی روابط در عمل در کانون توجه است» (Adler & et al, 2024). مزیت تحلیلی این نظریه تمرکز بر این مسئله است که «چگونه گروه‌هایی از کنشگران با رویه و آگاهی

^۱. The Architecture of Global Governance: Paths of Approach

^۲. Community of Practice

مشترک به یکدیگر متصل می‌شوند و نتایج سیاسی و نظم اجتماعی را شکل می‌دهند» (Ralph, 2023). ژان لائو و ونگر این اصطلاح را ابداع کرده‌اند تا پویایی اجتماعی چندوجهی یادگیری در موقعیت را به تصویر بکشند (Lave and Wenger, 1991). لائو در تحقیقات خود متوجه شد که «یادگیری در محیط‌های اجتماعی اتفاق می‌افتد و افراد دانش عملی مربوط به نحوه انجام کار را کسب می‌کنند» (Adler & et al, 2024). بر این اساس، یادگیری که دانستن و عمل کردن را به هم مرتبط می‌کند (Bueger & Gadinger, 2018: 53) را باید کانون اصلی نظریه اجتماع مبتنی بر رویه تلقی کرد. نظریه اجتماع مبتنی بر رویه بر تعامل اعضای گروه‌های اجتماعی تأکید دارد؛ «چراکه اعضای اجتماع همواره با همدیگر تعامل منظم دارند» (Sondarjee, 2021: 14) و از «تعاملات به‌عنوان وسیله‌ای برای یادگیری انجام بهتر» استفاده می‌کنند (Infantino, 2019: 12)؛ لذا یکی از ویژگی‌های این جوامع، «یادگیری دائم افراد برای بهبود شیوه‌های مشارکت در گروه است» (Sondarjee, 2021: 14). این امر نشان می‌دهد «مشارکت افراد در یادگیری به‌عنوان سنجه شایستگی آن‌ها لحاظ می‌شود» (Adler, 1999: 2008) بدین ترتیب، هرچقدر یادگیری بیشتر شود بر صلاحیت فرد افزوده می‌شود.

نظریه اجتماع مبتنی بر رویه از طریق تأکید بر یادگیری را به‌عنوان انتقال دانش و کسب صلاحیت دیدگاهی بدیل در مورد نحوه ساخت‌یابی کنشگران حکمرانی جهانی ارائه کرده است. براساس هستی‌شناسی این نظریه از آنجا که «استانداردهای رفتار مناسب به‌عنوان هنجار تلقی می‌شوند» (Katzstein, 1996: 5)، اجتماع مبتنی بر رویه بر استانداردهای نحوه انجام یک عمل تمرکز دارد و آن‌ها را به‌عنوان هنجارهای درک شده (Wiener, 2018) تلقی می‌کند. تلقی استانداردهای نحوه انجام یک عمل به‌عنوان هنجار در نظریه اجتماع مبتنی بر رویه، نظرگاهی بدیع از جایگاه حقوق بشر در حکمرانی جهانی در اختیار قرار می‌دهد و آن را از سایر الگوهای رفتاری یا باورهای بین‌الذلهانی متمایز می‌کند و اجرای آن را با سازوکار فشار و ترغیب همراه می‌نماید (Zarakol, 2014).

۳- گذار از حکمرانی ملی به حکمرانی جهانی در عرصه حقوق بشر

در جهان معاصر، چالش‌هایی نظیر نقض گسترده حقوق بشر ماهیتی جهانی یافته‌اند. در جهت تدبیر امور آنها ساختارهای حکمرانی جهانی و چندسطحی شکل گرفته است. ساختارهایی که در آن، طیفی متنوع از بازیگران—از دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی گرفته تا نهادهای مدنی در فرآیند تصمیم‌گیری و اجرای سیاست‌ها مشارکت دارند. این ساختارها که تحت عنوان معماری حکمرانی جهانی شناخته می‌شوند؛ شبکه‌ای از نهادها، فرآیندها، و قواعدی را شکل داده‌اند به‌صورت پویا برای حل مسائل عمومی در سطوح گوناگون عمل می‌کنند. شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد را می‌توان نمونه‌ای بارز از تجسم این معماری حکمرانی جهانی دانست. این نهاد نه تنها مسئول ترویج، نظارت و ارزیابی وضعیت حقوق بشر در جهان است، بلکه بستری چندسطحی و چندبازگیری فراهم کرده است که در آن دولت‌ها، نهادهای منطقه‌ای، سازمان‌های غیردولتی، نهادهای ملی حقوق بشر، و حتی کارشناسان مستقل نقش آفرینی می‌کنند.

۴- حکمرانی جهانی و تعامل شورای حقوق بشر با بلوک‌های مختلف این معماری

امروزه امور بین‌الملل توسط «انبوهی از فضاهای اجتماعی متقاطع» (Adler, 2005: 14) و اجتماعات مبتنی بر رویه‌ای تشکیل شده است که در تلاقی با یکدیگر مجموعه‌ای از «نظم‌های همپوشان» (Adler, 2019: 23) در قالب معماری حکمرانی جهانی را به وجود آورده‌اند. همچنان که شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در تلاقی با بلوک‌های مختلف حکمرانی جهانی همانند نهادهای معاهده‌ای و نهادهای غیر حقوق بشری مانند سازمان بین‌المللی کار قرار دارد.

۴-۱- حکمرانی جهانی و تعامل شورای حقوق بشر با سایر نهادهای بین‌المللی حقوق بشری
یکی از سازوکارهای تعامل میان شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد با دیگر بلوک‌های معماری حکمرانی از طریق سازوکار بررسی دوره‌ای جهانی است. «در فرایند بررسی دوره‌ای جهانی، دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد، تهیه گزارش نهادهای بین‌المللی دیگر را برعهده دارد» (Molloy, 2024: 102) و به‌عنوان پیونددهنده فضاهای اجتماعی متمایز عمل می‌کند. اطلاعات مندرج در گزارش تهیه‌شده توسط کمیساریای عالی حقوق بشر نشان می‌دهد که محتوای نظام معاهداتی حقوق بشر مورد عنایت قرار گرفته است.

کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد، افزون بر نهادهای معاهده‌ای از دیگر نهادهای حکمرانی جهانی اعم از «تیم‌های کشوری سازمان ملل»^۱، کمیته کارشناسان^۲ سازمان بین‌المللی کار، یونسکو^۳ و کمیساریای عالی پناهندگان نیز در فرایند بررسی دوره‌ای جهانی اطلاعات دریافت می‌کند» (A/HRC/WG.6/26/VEN/2). توصیه‌هایی که در جریان گفت‌وگوی تعاملی با دولت مورد بررسی انجام می‌شود نیز در موارد متعدد خواستار همکاری با نهادهای مختلف بین‌المللی با تمرکز بر یک موضوع خاص، مانند ناپدیدشدگان اجباری، فقرزدایی، یا ختنه زنان^۵ هستند. این توصیه‌ها به حمایت از حقوق بشر کمک می‌کند.

در این زمینه، توصیه‌های سه دوره بررسی دوره‌ای جهانی حکایت از ارجاع‌های متعدد به دفتر کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل یا کمیساریای عالی حقوق بشر است و از «دولت‌ها می‌خواهد تا شاخص‌های حقوق بشر را طبق پیشنهاد این کمیساریاها توسعه دهند» (Shah & Sivakumaran, 2024). بر اساس مطالعات، «از ۱۰۳۰۱۰ توصیه ارائه شده در طول سه دوره اول سازوکار بررسی دوره‌ای جهانی، ۱۳۰۲۴ توصیه حاوی ارجاع صریح به سازمان ملل متحد، یا یک یا چند نهاد سازمان ملل متحد یا خروجی آن‌ها بوده است. در این میان، بیشترین ارجاع به نهادهای سازمان ملل، نهادهای معاهده‌ای هستند» (Shah & Sivakumaran, 2024: 799). این امر حکایت از آن دارد که نهادهای معاهده‌ای به‌عنوان بخشی از معماری حکمرانی جهانی در فرایند بررسی دوره‌ای جهانی با شورای حقوق بشر در یک هم‌افزایی فزاینده قرار داشته و بررسی دوره‌ای جهانی شورای حقوق بشر به تقویت

¹. High Commissioner for Human Rights

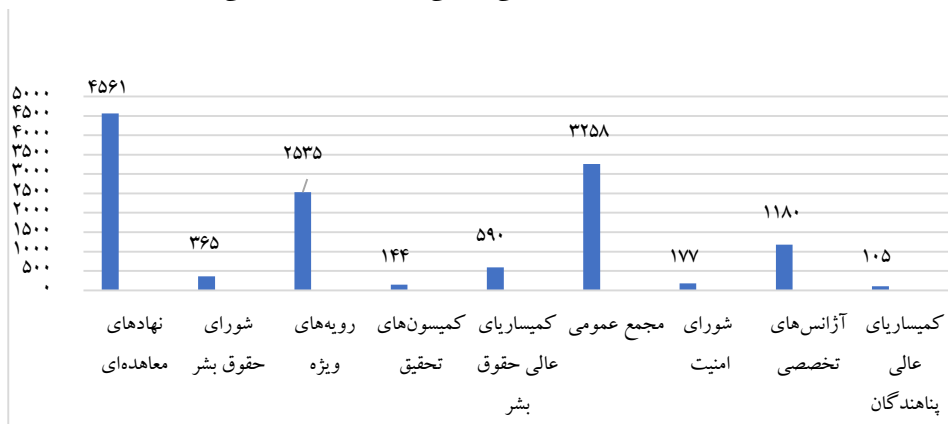
². UN Country Teams

³. Committee of Experts

⁴. UNESCO

⁵. Female genital mutilation (FGM)

سازوکار نهادهای معاهده‌ای در معماری حکمرانی جهانی حقوق بشر کمک می‌کند.

جدول ۱- تعداد توصیه‌هایی که به هر نهاد یا خروجی آن اشاره دارد

Table 1 – Number of recommendations referring to each entity or its output

Source: (Shah & Sivakumaran, 2024: 800)

در فرایند بررسی دوره‌ای جهانی، کنشگران تمایل دارند به اسناد بین‌المللی موجود ارجاع دهند. «این امر درحالی است که فلسفه وجودی سازوکار بررسی دوره‌ای جهانی مکمل بودن آن برای نهادهای معاهده‌ای حقوق بشر است و نه تکرار مفاد آن‌ها»؛ امری که به نظر می‌رسد این توصیه‌ها آن را انجام می‌دهند (Hong, 2018: 5).

با وجود تصور تکراری بودن توصیه‌های ارائه شده در فرایند بررسی دوره‌ای جهانی؛ از آنجا که بررسی دوره‌ای جهانی با پذیرش یک توصیه، اجرایی شدن آن در بررسی بعدی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد؛ «سازوکار التزام دولت‌ها به اجرای تعهدات در این فرایند را می‌توان هزینه شهرت و شرمسازسازی از طریق بیان عمومی نقض رفتار مناسب» (Terman, 2023: 72) نامید. افزون بر آن، دولت‌ها همواره به برند ملی^۱ خود اهمیت داده و در نظام حکمرانی جهانی همیشه به دنبال ایجاد شهرت خوب حول نام خود هستند. این امر درحالی است که «بررسی دوره‌ای جهانی با برجسته کردن کشورهایی که اقداماتشان مطابق با هنجارها نیست، با خلق هزینه شهرت و آسیب به برند ملی آن‌ها؛ ایشان را از نقض هنجارهای حقوق بشری در بررسی‌های دوره‌ای بعدی باز می‌دارد» (Kim, 2023: 304). این امر به مثابه ابزار نرم حکمرانی جهانی عمل کرده و در طول زمان منجر به پیروی تدریجی دولت‌ها از توصیه‌ها و ایجاد محدودیت در رفتار دولت‌ها بر اساس موازین حقوق بشری می‌شود. برخی اوقات انگیزه اصلی دولت‌ها از پیوستن به معاهدات حقوق بشری در پیامدهای جانبی نهفته است که خارج از ساختار حقوقی معاهده وجود دارد و از تعامل با سایر دولت‌ها در رابطه با آن معاهده ناشی می‌شود. یکی از این پیامدهای جانبی، تمایل به نشان دادن قصد برای تبدیل شدن به شهروندان

¹. National brand

خوب بین‌المللی^۱ است. مفهوم شهروند خوب بین‌المللی حکایت از آن دارد که محیط حکمرانی جهانی حقوق بشر محیط اجتماعی است که در آن دولت‌ها در مورد رعایت بهتر هنجارهای حقوق بشری از یکدیگر یاد می‌گیرند. در تحقق این امر بررسی دوره‌ای جهانی از طریق به‌اشتراک‌گذاری بهترین شیوه‌های حفظ و ارتقای حقوق بشر در سراسر جهان از طریق گفتگوی تعاملی و ارائه توصیه‌ها در شبکه حکمرانی جهانی حقوق بشر، کارکرد تبدیل نمودن دولت‌ها به شهروندان خوب بین‌المللی را برعهده دارد. «در فرایند بررسی دوره‌ای جهانی، از آنجا که یادگیری کشورها به گونه‌ای رخ می‌دهد که دانستن و عمل کردن را به هم مرتبط می‌کند» (Bueger & Gadinger, 2018) و این امر در نهایت منجر به شکل‌گیری هویت می‌شود؛ پذیرش توصیه‌هایی همانند تطبیق قوانین ملی با اسناد حقوق بشری از طریق پذیرش هنجارهای بین‌المللی، سبب تکوین هویت کشورها متناسب با هنجار حقوق بشر می‌شود و «به‌عنوان منبعی برای دگرگونی هویت فرد برای تعریف خود عمل می‌کند» (Sarid & Levanon, 2021: 2).

۴-۲- حکمرانی جهانی و تعامل شورای حقوق بشر با کنش‌گران غیردولتی

در نتیجه تعریف حقوق بشر به‌عنوان یکی از هنجارهای حکمرانی جهانی، بازیگران غیردولتی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین کنشگران در بلوک‌های معماری حکمرانی جهانی به ایفای نقش در این نظام پرداخته‌اند. «نهادهای غیردولتی به‌عنوان بازیگرانی ظاهر می‌شوند که نقش کنشگران مرزی را برعهده دارند و مشغول ترجمه شناخت از اجتماعی به اجتماع دیگر هستند» (Cornut, 2018: 722). در نظریه اجتماع مبتنی بر رویه، «ترجمه کردن به معنای ایجاد همگرایی از طریق مشارکت در رویه می‌باشد» (Bueger & Gadinger, 2018: 53). با توجه به نقش کنشگر مرزی بودن، کارکردهای نهادهای غیردولتی متعامل در شورای حقوق بشر ایفای نقش کمربند انتقال تجربیات حقوق بشری و سازکار اجتماعی شدن است. با مشارکت کنشگران غیردولتی در شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد، فرهنگ‌پذیری و پذیرش باورها و الگوهای رفتاری به سرانجام می‌رسد. این امر به‌واسطه فرایند ترجمه، فرهنگ اجتماعی و سیاسی را از طریق فشارهای اجتماعی و شناختی تغییر می‌دهد و در نهایت منجر به «شکل‌گیری هویت منطبق با استاندارد هنجار حقوق بشر می‌شود و به‌عنوان منبعی برای دگرگونی هویت عمل می‌کند» (Sarid & Levanon, 2021: 2).

در کنار ایفای نقش کمربند انتقال، نهادهای غیردولتی همچنین در شورای حقوق بشر به لابی‌گری اقدام می‌کنند. «با توجه به ماهیت سیاسی‌تر بررسی دوره‌ای جهانی در مقایسه با سایر سازوکارها، توانایی سازمان‌های غیردولتی برای لابی کردن با دولت‌ها در این سازوکار بیشتر است» (McGaughey, 2021: 74). در معماری حکمرانی جهانی، سازمان‌های غیردولتی از طریق لابی با دولت‌ها، سازمان‌های دولتی و غیردولتی بین‌المللی، اسناد و گزارش‌های خود را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند و بدین طریق این دولت‌ها را به اعمال فشارهای حقوق بشری وادار می‌کنند. همچنان که سازمان‌های غیردولتی مصر از طریق لابی با دولت‌ها؛ آن را به پذیرش پیشنهادهای خود متقاعد کردند. «بدون لابی‌گری نهادهای

¹. Good International Citizenship

². Lobbying

غیردولتی در شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد، تأسیس کمیسیون تحقیق در مورد جمهوری دموکراتیک خلق کره ممکن نبود. نمونه دیگر نقش آفرینی این بازیگران در کمیسیون تحقیق در مورد اریتره و مأموریت حقیقت‌یاب در سریلانکا است» (Rücker, 2015). همچنین «دارندگان مأموریت رویه‌های ویژه می‌توانند از اطلاعات ارائه شده توسط سازمان‌های غیردولتی داخلی و بین‌المللی بهره ببرند» (Boyashov, 2022). همچنان که «گزارشگر ویژه در امور خشونت علیه زنان، مأموریت خود را از طریق دریافت شکایات، تعامل مداوم با افراد، مؤسسات دانشگاهی و سازمان‌های غیردولتی به سرانجام رسانده بود» (McGaughey, 2021: 74). تجزیه و تحلیل کار گزارشگران ویژه شکنجه نیز در یک دوره ۲۵ ساله نشان داده است که «این گزارشگران ویژه با بسیاری از گروه‌های غیردولتی ارتباط برقرار کرده‌اند» (Mukherjee, 2011: 265-267). «این تعامل به آن‌ها دانش مستقیم بیشتری از موقعیت‌های مربوط موضوع مأموریت ارائه می‌دهد» (McGaughey, 2021: 74). آنچه در این فرایند اهمیت دارد بافت اجتماعی روابط و تمرکز بر این مسئله است که «چگونه ویژگی اجتماعی فرایند شرمسارسازی نتایج سیاسی و نظم اجتماعی را شکل می‌دهد» (Ralph, 2023). شرمسارسازی از طریق ایجاد هزینه شهرت، هزینه‌های مربوط به نقض هنجار را افزایش می‌دهد و دولت‌ها را به واسطه تلاش به حداقل رساندن هزینه شهرت و حفظ مشروعیت، وادار به رعایت حقوق بشر می‌نماید. در این فرایند، سازمان‌های غیردولتی به عنوان میانجی انتقال اطلاعات نقض هنجار حقوق بشر به دیگر دولت‌ها و نهادهای، در راستای اعمال فشار و انجام فرایند شرمسارسازی دولت خاص، ایفای نقش می‌کنند.

۴-۳- حکمرانی جهانی و تعامل شورای حقوق بشر با شبکه متخصصان حقوق بشری

سنتی پژوهشی که از کارکردگرایی نشأت گرفته و با رژیم‌های بین‌المللی تکوین یافته است، درصدد فهم این موضوع است که چگونه جوامع بوروکراتیک مسائل خاصی را حکمرانی جهانی تعریف می‌کنند. بحث اصلی در این سنت این است که مسائل حکمرانی جهانی توسط کارشناسان و بوروکرات‌ها مهندسی می‌شوند. همچنان که «رویه‌های ویژه شورای حقوق بشر و کارشناسان مستقل حقوق بشری» (Ohchr, 2024a) بخشی از کنشگرانی هستند که «در یک اجتماع مبتنی بر رویه با آگاهی مشترک به یکدیگر متصل می‌شوند تا نتایج سیاسی و نظم اجتماعی را شکل دهند» (Ralph, 2023). هدف نهایی رویه‌های ویژه شورای حقوق بشر، کمک به اجرای تعهدات حقوق بشری کنشگران مختلف است. همچنان که پس از بازدید گزارشگر ویژه در مورد ترویج حقیقت، عدالت، غرامت و تضمین عدم تکرار^۱ از السالوادور^۲ در سال ۲۰۱۹، از آنجا که دولت این کشور در پی تجلیل از سرهنگ مونتروسا^۳ بود، درحالی که کمیسیون حقیقت وی را به عنوان مسئول قتل عام ۱۹۸۴ شناسایی

^۱ Special Rapporteur on truth, justice and reparation

^۲ El Salvador

^۳ Monterrosa

^۴ از میان تمام وحشت‌هایی که السالوادور متحمل شده است، کشتار ال موزوته یکی از وحشتناک‌ترین آن‌ها است. قتل‌عامی که در دسامبر ۱۹۸۱ در جریان جنگ داخلی بین ارتش و چریک‌های جبهه آزادی‌بخش (ادامه در صفحه بعد) (ادامه از صفحه قبل) ملی رخ داد. در این جنگ ارتش دستور داشت تا کمونیست‌های ادعایی را که تلاش می‌کردند قدرت را در کشور به دست گیرند، از بین ببرند. در تحقق این امر دهقانان که به حمایت از شورشیان متهم شده بودند از

کرده بود؛ گزارشگر ویژه با اشاره به آسیب و قربانی شدن مجدد قربانیان رخداد مذکور و یادآوری درخواست دیرینه قربانیان، از دولت درخواست کرد که فوراً اسامی پرسنل نظامی متهم به نقض جدی حقوق بشر، از جمله سرهنگ مونتروسا را از گردان‌ها و پادگان‌ها، تأسیسات و بناهای تاریخی نیروهای مسلح حذف و در زمینه ممنوعیت بزرگداشت و تکریم رسمی به نام آن‌ها اقدام کند. «در گفتگوی گزارشگر ویژه با معاون رئیس‌جمهور السالوادور قبل از پایان سفر، گزارشگر ویژه پاسخ مثبتی به این درخواست دریافت نموده و متعاقب آن دولت نام سرهنگ مونتروسا را از بریگادایا همان تیپ سوم پیاده‌نظام حذف کرد» (Ohchr. 2024b).

همچنین به دنبال ارتباط چندین رویه ویژه با ایرلند و ترکیه و اطمینان از بازگشت توأم با امنیت؛ دو دولت مذکور اقدامات فوری برای بازگشت فوری خانم لیزا اسمیت^۱ (Speckhard. 2020) به همراه فرزندش به ایرلند انجام دادند (Ohchr. 2024b). در ۱۱ نوامبر ۲۰۱۹، گزارشگر ویژه معلولان به همراه گزارشگر ویژه آموزش و پرورش پیامی به ارمنستان ارسال کرد که در آن نگرانی‌ها را در مورد تصمیم این دولت برای حمایت از ساخت‌وساز شهر کاریتاس یا شهر کودکان اعلام شده بود. کارشناسان این نگرانی را مطرح کردند که این برنامه در صورت اجرا، مفاد کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت و همچنین کنوانسیون حقوق کودک را نقض می‌کند. «دولت ارمنستان در پاسخ خود در فوریه ۲۰۲۰ به گزارشگران مذکور اطلاع داد که اجرای پروژه را متوقف کرده است» (Ohchr. 2024c). فراتر از این امر، به موجب اقدامات و راهنمایی گزارشگران ویژه بود که «موافقت‌نامه پاریس به‌عنوان اولین توافق‌نامه زیست‌محیطی به‌صراحت حقوق بشر را به رسمیت شناخت» (Ohchr. 2024d). در نهایت از طریق «دیپلماسی آرام، کارشناس مستقل سودان و گزارشگر ویژه در مورد تأثیر نامطلوب اقدامات قهری یک‌جانبه بر برخورداری از حقوق بشر به ایجاد شرایطی کمک کردند که تحت آن تحریم‌های آمریکا علیه سودان لغو شود» (Ohchr. 2024e).

از آنجا که اثربخشی فرایند شرمسارسازی و نام‌بردن، به اعتبار شخصی که شرمسارسازی را انجام می‌دهد بستگی دارد؛ تخصص و اعتبار رویه‌های ویژه آن‌ها را به بازیگران کلیدی در فرایند شرمسارسازی تبدیل می‌کند. در این زمینه یکی از ابزارهای اصلی رویه‌های ویژه، ارتباطات است. ارتباطات نامه‌هایی حاوی ادعاهای نقض حقوق بشر است. در این نامه‌ها، رویه‌های ویژه با نشان دادن اینکه چرا سیاست‌ها و قوانین خاص هنجارهای حقوق بشری را نقض می‌کنند؛ آن قوانین و سیاست‌ها را به محک نقد می‌کشند؛ نقدی که توسط کارشناسان مستقل حقوق بشر نوشته می‌شوند. رویه‌های ویژه شورای حقوق بشر از طریق ارتباطات توجه دولت‌ها و دیگران را به نقض حقوق بشر جلب کرده و از طریق ایجاد هزینه شهرت برای دولت‌ها آن‌ها را به عقب‌نشینی از نقض حقوق بشر وادار می‌کند. فراتر از مسئله شرمسارسازی، دامنه تخصص و اطلاعات رویه‌های ویژه سبب می‌شود که این سازوکار

جمله اهداف اصلی برای نابودی بودند. مونتروسا در ۲۳ اکتبر ۱۹۸۴ توسط چریک‌های جبهه آزادی‌بخش ملی در انفجار هلیکوپتر به همراه ۱۳ افسر ارتش دیگر کشته شد.

^۱. Brigade

^۲. Lisa Smith

در بررسی وضعیت حقوق بشری کشورها مورد استفاده بلوک‌های دیگر معماری حکمرانی جهانی همانند مجمع عمومی قرار گیرد (A/HRC/RES/52/27). گزارشگران ویژه در تهیه گزارش خود، اطلاعات دولت مورد بررسی، سازمان‌های غیردولتی، رسانه‌ها، مصاحبه با قربانیان نقض حقوق بشر، خانواده آن‌ها، مشاهدات پایانی نهادهای معاهده‌ای حقوق بشر و دارندگان مأموریت رویه‌های ویژه را مورد توجه قرار می‌دهند (A/78/326). این امر حکایت از کارکرد مرزی رویه‌های ویژه می‌باشد، زیرا «کارشناسان رویه‌های ویژه دائماً موضوعات، نگرانی‌ها و اقدامات را از یک حوزه به حوزه دیگر ترجمه می‌کنند» (Star & Griesemer, 1989). همچنان که در قضیه یوگسلاوی سابق پس از تشکیل کمیسیون کارشناسان موقت با تشخیص شورای امنیت سازمان ملل متحد؛ قطعنامه ۷۸۰ کمیسیون کارشناسان را موظف کرد که اطلاعات دریافتی از دولت‌ها به همراه اطلاعات بیشتری که ممکن است از طریق دیگر به دست آورد را بررسی و تجزیه و تحلیل کنند (S/RES/780, 1992). دیرکل در گزارش ۱۴ اکتبر ۱۹۹۲ اظهار داشت که انتظار دارد که گزارشگر ویژه کمیسیون حقوق بشر تمام اطلاعات خود را در اختیار آن‌ها قرار دهد (S/24657).

باتوجه به کنشگر مرزی بودن؛ نهادهایی قضایی شبکه حکمرانی جهانی حق بشر از گزارشگران در قالب دوست دادگاه استفاده می‌کنند (Sunga, 2011). نمونه این امر، ورود گزارشگران ویژه در دعوی علیه آرژانتین، برزیل، فرانسه و ترکیه (Boyd et al, 2019)، استفاده دیوان اروپایی حقوق بشر^۲ از گزارشگر ویژه در مورد منع شکنجه (Ohchr/ 2024F)، گزارشگر ویژه در مبارزه با تروریسم در قضیه عادل محمد و رمضان محمد علیه رومانی^۳ (European Court of Human Rights, 2020)، دعوی پیتزاک و بیشاوسگا علیه دولت لهستان^۴ (European Court of Human Rights, 2024) و یا دعوی داوودی علیه دولت فرانسه^۵ (European Court of Human Rights, 2009) بوده است. دیوان کیفری بین‌المللی نیز در قضایای گوناگون از نظرات گزارشگران ویژه استفاده کرده است که نمونه آن در رسیدگی به وضعیت دولت فلسطین (Ohchr, 2024G) و پرونده فردی به نام دومینیک اونگون^۶ است. در این قضیه، گزارشگر ویژه قاچاق انسان به‌ویژه زنان و کودکان نظرات خود را به دادگاه ارائه نمود

۱. دوست دادگاه (Amicus Curiae)، شخصی است که راجع به مسائل موضوعی و حکمی دعوی، اطلاعات و تحلیل‌های حقوقی خود را به دادگاه ارائه می‌نماید. دوست دادگاه در روند رسیدگی به یک پرونده طرفیت ندارد و به‌صرف آنکه دارای اطلاعات یا تخصصی است که می‌تواند در روند اجرای عدالت و فهم بهتر دادگاه از ماجرا کمک کند، به دادگاه مراجعه کرده و برای در اختیار گذاردن اطلاعات خود به دادگاه ابراز تمایل کند.

^۲ European Court of Human Rights

^۳ MUHAMMAD AND MUHAMMAD v. ROMANIA

^۴ Pietrzak and Bychawska-Siniarska and Others v. Poland

^۵ Daoudi v. France

^۶ Dominic Ongwen

(ICC, 2022).

۴-۴- کمیسیون‌های تحقیق بین‌المللی و مأموریت‌های حقیقت‌یاب

کمیسیون‌های تحقیق و مأموریت‌های حقیقت‌یاب شورای حقوق بشر سازوکاری است که مسئولیت روشن کردن حقایق و تخلقات از هنجارهای حقوق بشری را با هدف اطمینان از پاسخگویی مرتکبین، برقراری عدالت برای قربانیان و پایان دادن به بی‌کیفرمانی مجرمان را برعهده دارد (Ohchr, 2015: 11). مأموریت‌های حقیقت‌یاب در جهت انجام این امر در گزارش‌های خود ضمن ارائه داده‌ها و تحلیل آن‌ها، به تعاریف این جنایات در کنوانسیون منع شکنجه، کنوانسیون بین‌المللی حمایت از کلیه افراد در برابر ناپدیدشدن اجباری، اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی و حقوق بین‌الملل عرفی و همچنین تفسیر این تعاریف در رویه قضایی دادگاه‌های بین‌المللی توجه دارند (A/HRC/55/CRP.1) و به‌عنوان واسطه ترجمه میان دو اجتماع مبتنی بر رویه ایفای نقش می‌کنند. مأموریت‌های حقیقت‌یاب با ایفای نقش به‌عنوان کنشگران مرزی تلاش می‌کنند تا با ارجاع به قواعد کیفری بین‌المللی بر مسئولیت فردی تأکید نمایند (De Vries, 2019: 10).

یکی از مهم‌ترین راه‌هایی که به واسطه آن کمیسیون تحقیق و گروه حقیقت‌یاب در حکمرانی جهانی حقوق بشر ایفای نقش می‌کند، ثبت سابقه نقض فاحش و گسترده حقوق بشر است. این اطلاعات می‌تواند به افزایش آگاهی بین‌المللی در مورد نقض شدید حقوق کمک کند. این قابلیت خود مستوجب ایجاد هزینه شهرت و شرمسازسازی اجتماعی درعرصه جهانی است. فراتر از آن، یافته‌های کمیسیون حقیقت‌یاب ممکن است مورد استناد نهادهای دیگر معماری حکمرانی جهانی قرار گیرد. همچنان که دیوان بین‌المللی دادگستری در قضیه گامبیا علیه میانمار، یافته‌های هیئت مستقل حقیقت‌یاب را مدنظر قرار داده است (ICJ, 2020). همچنین این نهاد در بندهای ۸۹ و ۱۱۳ به‌صورت صریح و در دیگر بندهای متعدد به‌صورت ضمنی یافته‌های کمیسیون تحقیق شورای حقوق بشر را در نظریه مشورتی خود در قضیه پیامدهای حقوقی ناشی از سیاست‌ها و رویه‌های اسرائیل در سرزمین اشغالی فلسطین، شامل بیت‌المقدس شرقی مورد توجه قرار داده است (ICJ, 2024). نهاد حقیقت‌یاب در مورد دولت نیکاراگوئه نیز بررسی، جمع‌آوری و در دسترس ساختن و قابل استفاده کردن چنین اطلاعاتی در حمایت از تلاش‌های جاری و آینده مورد تأکید قرار گرفته است (A/HRC/RES/52/2). همچنین لازم به اشاره است که با استناد به صلاحیت جهانی، محاکم داخلی دیگر کشورها ممکن است یافته‌های نهاد حقیقت‌یاب شورای حقوق بشر را مورد استناد قرار دهند. همچنان که یکی از محاکم داخلی آلمان با استناد به یافته‌های مندرج در سه گزارش کمیته حقیقت‌یاب بین‌المللی در مورد سوریه (Aboueldahab, 2022)، اقدام به محاکمه یکی از افسران اطلاعاتی سوریه به نام انور رسلان کرد. محاکمه‌ای که به محکومیت نامبرده به حبس ابد منجر گردید.

کمیسیون تحقیق در مورد کره شمالی مسئولیت از طریق گردآوری اطلاعات در مورد نقض سامانمند و گسترده حقوق بشر در جمهوری دموکراتیک خلق کره در مواردی از جمله نقض حق بر غذا، شکنجه و رفتار غیرانسانی، بازداشت خودسرانه، تبعیض، نقض آزادی بیان، نقض حق زندگی، نقض آزادی رفت‌وآمد، ناپدیدشدن اجباری از جمله در قالب ربودن اتباع سایر دولت‌ها

(A/HRC/RES/22/13)؛ سبب قرار گرفتن این موضوع در دستور کار مجمع عمومی و ارجاع به شورای امنیت سازمان ملل متحد گردید. در سال ۲۰۱۴ پس از انتشار گزارش حقیقت‌یاب در مورد کره شمالی، ارجاع به دیوان کیفری بین‌المللی یا شورای امنیت (Ohchr. 2014) مطرح گردید و قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد خواستار ارجاع موضوع به سازوکار عدالت کیفری بین‌المللی مناسب شد (A/RES/69/188). در دسامبر ۲۰۱۴، ۱۰ عضو از ۱۵ عضو شورای امنیت سازمان ملل متحد با برقراری پیوند میان میزان و شدت نقض حقوق بشر در کره شمالی و تهدید علیه صلح به واسطه این امر که میزان و شدت نقض حقوق بشر در گزارش جامعی که توسط کمیسیون تحقیق شورای حقوق بشر به دست آمده است، بی‌ثبات‌کننده منطقه و تهدید برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی است، خواهان قرار گرفتن موضوع در دستور کار شورای امنیت شدند (S/2014/872).

نتیجه‌گیری

شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد از طریق تعامل با بلوک‌های مختلف حکمرانی جهانی درصدد است تا رفتار دولت‌ها را با هنجارهای حقوق بشر تطبیق دهد. در تحقق این امر، تعامل با نهادهای مختلفی که در بلوک‌های گوناگون حکمرانی جهانی قرار دارند، سبب شده است تا فرایند جامعه‌پذیری سبب درونی کردن هنجارهای حقوق بشر گردد. در این زمینه، هنجارهای حقوق بشر فراتر از کارکرد تنظیمی به سطح کارکرد تکوینی نیز ارتقا پیدا می‌کنند. به این معنا که این هنجارها نه تنها رفتار دولت‌ها را محدود می‌کنند، بلکه بر شکل‌گیری برداشت آن‌ها از رفتار مناسب، هویت بین‌المللی و منافع مشروع نیز اثر می‌گذارند.

همچنین می‌بایست خاطرنشان کرد که عطف نظر به ماهیت هنجاری حقوق بشر، عدم انطباق رفتار دولت‌ها با آن، سبب ایجاد شرمساری و هزینه شهرت می‌شود. این امر در پیوند با برند ملی دولت‌ها، آن‌ها را به رعایت هنجارهای حقوق بشری سوق می‌دهد. در مواردی که نیازمند توجه ویژه شورای حقوق بشر است، رویه‌های ویژه و نهاد حقیقت‌یاب توجه بلوک‌های دیگر حکمرانی جهانی را گردآوری، اعتبارسنجی و انتشار اطلاعات را به این امر جلب می‌کند. این فرایند سبب می‌شود یافته‌های شورای حقوق بشر در سایر نهادهای سیاسی و حقوقی نیز مورد استفاده قرار گیرد و از طریق افزایش هزینه‌های سیاسی، حقوقی و اعتباری، فشار بیشتری برای تغییر رفتار دولت‌ها ایجاد شود. بر این اساس، اثرگذاری شورای حقوق بشر را نمی‌توان صرفاً در تصمیمات یا اقدامات مستقیم این نهاد جست‌وجو کرد، بلکه بخش مهمی از قدرت آن در جایگاه شبکه‌ای و توانایی پیوند دادن نهادها و فضاهای اجتماعی مختلف نهفته است. این پیوند، فرایندی را ایجاد می‌کند که در یک سوی آن اقناع، یادگیری و جامعه‌پذیری قرار دارد و در سوی دیگر، شرمسازسازی، فشار حقوقی و سیاسی و افزایش هزینه نقض هنجارها. از این منظر، شورای حقوق بشر با اتصال این سازوکارها به یکدیگر، رعایت حقوق بشر را نه صرفاً از مسیر اجبار مستقیم، بلکه از طریق ترکیب اقناع و فشار در معماری حکمرانی جهانی دنبال می‌کند. ز این منظر، معماری حکمرانی جهانی حقوق بشر را باید شبکه‌ای از تعاملات دانست که در آن تولید هنجار، انتقال اطلاعات، جامعه‌پذیری و اعمال فشار به یکدیگر متصل‌اند.

شورای حقوق بشر در این شبکه با ایفای نقش پیونددهنده میان نهادها و کنشگران مختلف، امکان می‌دهد که نقض حقوق بشر از یک مسئله محدود در سطح ملی به موضوعی در دستورکار نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی تبدیل شود. بنابراین، اثرگذاری این شورا بیش از آنکه به برخورداری از ابزارهای قهری مستقیم وابسته باشد، به توانایی آن در فعال کردن ظرفیت‌های موجود در سایر بلوک‌های حکمرانی جهانی و تبدیل هنجار حقوق بشر به مبنایی برای ارزیابی و تغییر رفتار دولت‌ها وابسته است.

منابع فارسی

۱. بیگلریگی، کیان، و عزیزی، ستار. (۱۴۰۳). تحریم‌های حقوق بشری: محتمل‌ترین پیامد تشکیل هیات مستقل بین‌المللی حقیقت‌یاب برای ایران. *فصلنامه مطالعات بین‌المللی*، ۲۱(۲)، ۳۵-۵۵.
۲. نواب دانشمند، فریبا؛ هاشمی، سید محمد، و رنجبریان، امیر حسین. (۱۴۰۰). جایگاه و کارکرد کمیته مشورتی شورای حقوق بشر در نظام بین‌المللی حقوق بشر. *فصلنامه مطالعات حقوق عمومی دانشگاه تهران*، ۵۱(۳)، ۸۶۴-۸۴۱.
۳. رادفر، فیروزه، و دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال. (۱۴۰۱). نظریه کردارگرایی روابط بین‌الملل. *فصلنامه مطالعات بین‌الملل*، ۱۸(۴)، ۷-۲۱.
۴. لطفی، میلاد، و دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال. (۱۴۰۲). نگرشی نوین به مطالعه همگرایی منطقه‌ای: کردارگرایی و کاربست آن در مطالعات همگرایی اروپا. *رهافت‌های سیاسی و بین‌الملل*، ۱۵(۱)، ۳۴-۱۱.

English References

1. Aboueldahab, S. (2022). The End of the Al-Khatib Trial. *Völkerrechtsblog*, at: <https://voelkerrechtsblog.org/the-end-of-the-khatib-trial/>.
2. Adler, E. (2005). *Communitarian International Relations: The Epistemic Foundation of International Relations*. London: Routledge.
3. Adler, E. (2008). The Spread of Security Communities: Communities of Practice, Self-Restraint, and NATO's Post-Cold War Transformation. *European Journal of International Relations*, 14(2), 195-230. doi: 10.1177/1354066108089241.
4. Adler, E. (2019). *World Ordering: A Social Theory of Cognitive Evolution*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Adler, E., Bremberg, N., Sondarjee, M. (2024). Communities of Practice in World Politics: Advancing a Research Agenda. *Global Studies Quarterly*, 4(1), 1-13. doi: 10.1093/isagsq/ksad070.
6. Arias, S., & Kaya, A. (2025). Power by Proxy: Participation as a Resource in Global Governance. *Review of International Organizations*, 1-30. doi: 10.1007/s11558-025-09585-4.

7. A/HRC/RES/22/13.
8. A/HRC/RES/52/2.
9. A/HRC/RES/52/27.
10. A/HRC/WG.6/26/VEN/2.
11. A/RES/69/188.
12. Barnett, M. (1998). *Dialogues in Arab Politics: Negotiations in Regional Order*. New York: Columbia University Press.
13. Betsill, M. M., Benney, T. M., Gerlak, A. K. (2019). *Agency in Earth System Governance*. Cambridge: Cambridge University Press.
14. Biermann, F., Pattberg, P., van Asselt, H., & Zelli, F. (2009). The Fragmentation of Global Governance Architectures: A Framework for Analysis. *Global Environmental Politics*, 9(4), 14–40. doi: 10.1162/glep.2009.9.4.14
15. Boyashov, A. (2022). *Network Governance of the UN Human Rights Council: Diplomatic, Institutional, and Organizational Actors*. London and New York: Routledge.
16. Boyd, D., Knox, J., & Henry, C. (2019). *Amici Curiae Brief of Special Rapporteurs on Human Rights and the Environment in Support of Admissibility*. at: https://www.hausfeld.com/uploads/documents/crc_admissibility_brief_boyd_knox_final_-_1_may_2020.pdf.
17. Brown Weiss, E., & Jacobson, H. K. (1998). *Engaging Countries: Strengthening Compliance with International Environmental Accords*. Cambridge, MA: MIT Press.
18. Bueger, C., & Gadinger, F. (2018). *International Practice Theory*. Second Edition. Palgrave: Macmillan.
19. Checkel, J. T. (2006). *International Institutions and Socialization in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
20. Cornut, J. (2018). Diplomacy, Agency and the Logic of Improvisation and Virtuosity in Practice. *European Journal of International Relations*, 24(3), 712–736. doi: 10.1177/1354066117725156
21. De Vries, B. (2019). Could International Fact-Finding Missions Possibly Render a Case Inadmissible for the ICC? Remarks on the Ongoing Attempts to Include International Criminal Law in Fact-Finding. *Journal of Conflict and Security Law*, 1–24. doi: 10.1093/jcsl/krz028.
22. European Court of Human Rights. (2009). *Daoudi v. France: Daoudi v. France – 19576/08*. at: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22002-1184%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-1184%22]}).
23. European Court of Human Rights. (2020). *Case of Muhammad and Muhammad v. Romania*. at:

- [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22sort%22:\[%22kdate%20Descending%22\],%22itemid%22:\[%22001-205509%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22sort%22:[%22kdate%20Descending%22],%22itemid%22:[%22001-205509%22]}).
24. European Court of Human Rights. (2024). *Pietrzak and Bychawska-Siniarska and Others v. Poland*. at: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22sort%22:\[%22kdate%20Descending%22\],%22itemid%22:\[%22002-14333%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22sort%22:[%22kdate%20Descending%22],%22itemid%22:[%22002-14333%22]}).
25. Finnemore, M., & Sikkink, K. (1998). International Norm Dynamics and Political Change. *International Organization*, 52(4), 887–917.
26. Hong, M. H. (2018). Legal Commitments to United Nations Human Rights Treaties and Higher Monitoring Standards in the Universal Periodic Review. *Journal of Human Rights*, 1–14. doi: 10.1080/14754835.2018.1432342.
27. Human Rights Council. (2024a). *Welcome to the Human Rights Council*. at: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/about-council>.
28. Human Rights Council. (2024b). *About Special Procedures*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council>.
29. ICC. (2022). *Observations on the Crimes of Sexual Slavery, Enslavement and Trafficking in Persons, and on the Grounds for Excluding Criminal Responsibility: Defences of Duress, Mental Defect or Disease and the Non-Punishment Principle*. at: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2022_00285.PDF.
30. Infantino, F. (2019). How Does Policy Change at the Street Level? Local Knowledge, a Community of Practice and EU Visa Policy Implementation in Morocco. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. doi: 10.1080/1369183X.2019.1662717
31. International Court of Justice. (2020). *Request for the Indication of Provisional Measures, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (The Gambia v. Myanmar)*. at: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/178/178-20200123-ORD-01-00-EN.pdf>.
32. International Court of Justice. (2024). *Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem*. at: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20240719-adv-01-00-en.pdf>.
33. Katzenstein, P. J. (1996). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press.
34. Kim, Y. (2023). A Network Analysis of Naming and Shaming in the Universal Periodic Review. *International Interactions*, 287–314. doi: 10.1080/03050629.2023.2172003.
35. Krasner, S. D. (1983). *International Regimes*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

36. Lave, J., Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
37. McGaughey, F. (2021). *Non-Governmental Organisations and the United Nations Human Rights System*. London and New York: Routledge.
38. Molloy, S. (2024). The Universal Periodic Review and Peace Agreement Implementation: Conceptualising Connections, Challenges, and Ways Forward. *London Review of International Law*, 95–122. doi: 10.1093/lril/lrae010.
39. Mukherjee, A. (2011). The Fact-Finding Missions of the Special Rapporteur on Torture. *The International Journal of Human Rights*, 265–285. doi: 10.1080/13642987.2011.537470
40. Ohchr (2014). *DPRK: Achieving Accountability Is Paramount, UN Expert Says Ahead of General Assembly's Key Vote*. at: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2014/11/dprk-achieving-accountability-paramount-un-expert-says-ahead-general>.
41. OHCHR. (2015). *Commissions of Inquiry and Fact-Finding Missions on International Human Rights and Humanitarian Law*. at: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/CoI_Guidance_and_Practice.pdf.
42. Ohchr. (2024a). *Special Procedures of the Human Rights Council*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council>.
43. OHCHR. (2024b). *Impact of the Work of Special Procedures: Mechanisms of Redress*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/impact-work-special-procedures-mechanisms-redress#Advocating>.
44. Ohchr. (2024c). *Impact of the Work of Special Procedures: Human Rights Mainstreaming*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/impact-work-special-procedures-human-rights-mainstreaming>.
45. Ohchr. (2024d). *Partnering with Other Organizations*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-water-and-sanitation/partnering-other-organizations>.
46. Ohchr. (2024e). *Impact of the Work of Special Procedures: Facilitating Dialogue and/or Coalition Building*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/impact-work-special-procedures-facilitating-dialogue-andor-coalition-building>.
47. Ohchr. (2024f). *Submissions to Courts: Special Rapporteur on Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-torture/submissions-courts>.
48. Ohchr. (2024g). *Submissions to Courts: Special Rapporteur on Counter-Terrorism and*

- Human Rights*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-terrorism/submissions-courts>.
49. Ralph, J. (2023). *On Global Learning: Pragmatic Constructivism, International Practices and the Challenge of Global Governance*. Cambridge: Cambridge University Press.
50. Rücker, J. (2015). *Importance and Impact of NGOs at the Human Rights Council*. at: <https://ishr.ch/latest-updates/importance-and-impact-ngos-human-rights-council/>.
51. Sarid, A., Levanon, M. (2021). Rethinking the Theory of Communities of Practice in Education: Critical Reflection and Ethical Imagination. *Educational Philosophy and Theory*, 1–12. doi: 10.1080/00131857.2021.1935234.
52. Schimmelfennig, F. (2000). International Socialization in the New Europe: Rational Action in an Institutional Environment. *European Journal of International Relations*, 6(1), 109–139. doi: 10.1177/1354066100006001005.
53. Shah, S., Sivakumaran, S. (2024). Complementing UN Human Rights Efforts Through Universal Periodic Review. *Journal of Human Rights Practice*, 1–25. doi: 10.1093/jhuman/huae008.
54. Sondarjee, M. (2021). Collective Learning at the Boundaries of Communities of Practice: Inclusive Policymaking at the World Bank. *Global Society*, 35(3), 307–326. doi: 10.1093/isagsq/ksad071.
55. Speckhard, A. (2020). *Perspective: Ireland's Lisa Smith Is a Test Run on Repatriation of ISIS Women*. *Homeland Security Today*.
56. Star, S. L. & Griesemer, J. R. (1989). Institutional Ecology, 'Translations' and Boundary Objects: Amateurs and Professionals in Berkeley's Museum of Vertebrate Zoology, 1907–39. *Social Studies of Science*, 19(3), 387–420. doi: 10.1177/030631289019003001.
57. Sterken, S., & Pohl, D. (2023). The Architecture of Global Governance: Paths of Approach. *Architectural Theory Review*, 27(1), 1–18. doi: 10.1080/13264826.2023.2241238.
58. Sunga, L. (2011). How Can UN Human Rights Special Procedures Sharpen ICC Fact-Finding? *The International Journal of Human Rights*, 15(2), 187–205. doi: 10.1080/13642987.2011.537466.
59. S/2014/872.
60. S/24657.
61. S/RES/780.
62. Terman, R. (2023). *The Geopolitics of Shaming: When Human Rights Pressure Works—and When It Backfires*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
63. UN General Assembly. (2005). *A/RES/60/251*.

64. United Nations. (1945). *United Nations Charter*. at: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>.
65. Wiener, A. (2018). *Constitution and Contestation of Norms in Global International Relations*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
66. Zarakol, A. (2014). What Made the Modern World Hang Together: Socialisation or Stigmatisation? *International Theory*, 6(2), 311–332. doi: 10.1017/S1752971914000141.

Translated References to English

1. Aboueldahab, S. (2022). The End of the Al-Khatib Trial. *Völkerrechtsblog*, at: <https://voelkerrechtsblog.org/the-end-of-the-khatib-trial/>.
2. Adler, E. (2005). *Communitarian International Relations: The Epistemic Foundation of International Relations*. London: Routledge.
3. Adler, E. (2008). The Spread of Security Communities: Communities of Practice, Self-Restraint, and NATO's Post-Cold War Transformation. *European Journal of International Relations*, 14(2), 195–230. doi: 10.1177/1354066108089241.
4. Adler, E. (2019). *World Ordering: A Social Theory of Cognitive Evolution*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Adler, E., & Bremberg, N., Sondarjee, M. (2024). Communities of Practice in World Politics: Advancing a Research Agenda. *Global Studies Quarterly*, 4(1), 1–13. doi: 10.1093/isagsq/ksad070.
6. Arias, S., & Kaya, A. (2025). Power by Proxy: Participation as a Resource in Global Governance. *Review of International Organizations*, 1–30. doi: 10.1007/s11558-025-09585-4.
7. A/HRC/RES/22/13.
8. A/HRC/RES/52/2.
9. A/HRC/RES/52/27.
10. A/HRC/WG.6/26/VEN/2.
11. A/RES/69/188.
12. Barnett, M. (1998). *Dialogues in Arab Politics: Negotiations in Regional Order*. New York: Columbia University Press.
13. Betsill, M. M., Benney, T. M., & Gerlak, A. K. (2019). *Agency in Earth System Governance*. Cambridge: Cambridge University Press.
14. Biermann, F., Pattberg, P., van Asselt, H., & Zelli, F. (2009). The Fragmentation of Global Governance Architectures: A Framework for Analysis. *Global Environmental Politics*,

- 9(4), 14–40. doi: 10.1162/glep.2009.9.4.14.
15. Biglarbeigi, K., & Azizi, S. (2024). Human Rights Sanctions: The Most Likely Effects of Establishment of the Fact-Finding Mission for Iran. *International Studies Journal (ISJ)*, 21(2), 35–55. **(In Persian)**
16. Boyashov, A. (2022). *Network Governance of the UN Human Rights Council: Diplomatic, Institutional, and Organizational Actors*. London and New York: Routledge.
17. Boyd, D., Knox, J., & Henry, C. (2019). *Amici Curiae Brief of Special Rapporteurs on Human Rights and the Environment in Support of Admissibility*. at: https://www.hausfeld.com/uploads/documents/crc_admissibility_brief_boyd_knox_final_-_1_may_2020.pdf.
18. Brown Weiss, E., & Jacobson, H. K. (1998). *Engaging Countries: Strengthening Compliance with International Environmental Accords*. Cambridge, MA: MIT Press.
19. Bueger, C., & Gadinger, F. (2018). *International Practice Theory*. Second Edition. Palgrave: Macmillan.
20. Checkel, J. T. (2006). *International Institutions and Socialization in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
21. Cornut, J. (2018). Diplomacy, Agency and the Logic of Improvisation and Virtuosity in Practice. *European Journal of International Relations*, 24(3), 712–736. doi: 10.1177/1354066117725156.
22. De Vries, B. (2019). Could International Fact-Finding Missions Possibly Render a Case Inadmissible for the ICC? Remarks on the Ongoing Attempts to Include International Criminal Law in Fact-Finding. *Journal of Conflict and Security Law*, 1–24. doi: 10.1093/jcsl/krz028.
23. European Court of Human Rights. (2009). *Daoudi v. France: Daoudi v. France – 19576/08*. at: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22002-1184%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-1184%22]}).
24. European Court of Human Rights. (2020). *Case of Muhammad and Muhammad v. Romania*. at: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22sort%22:\[%22kdate%20Descending%22\],%22itemid%22:\[%22001-205509%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22sort%22:[%22kdate%20Descending%22],%22itemid%22:[%22001-205509%22]}).
25. European Court of Human Rights. (2024). *Pietrzak and Bychawska-Siniarska and Others v. Poland*. at: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22sort%22:\[%22kdate%20Descending%22\],%22itemid%22:\[%22002-14333%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22sort%22:[%22kdate%20Descending%22],%22itemid%22:[%22002-14333%22]}).
26. Finnemore, M., Sikkink, K. (1998). International Norm Dynamics and Political Change. *International Organization*, 52(4), 887–917.

27. Hong, M. H. (2018). Legal Commitments to United Nations Human Rights Treaties and Higher Monitoring Standards in the Universal Periodic Review. *Journal of Human Rights*, 1–14. doi: 10.1080/14754835.2018.1432342.
28. Human Rights Council. (2024a). *Welcome to the Human Rights Council*. at: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/about-council>.
29. Human Rights Council. (2024b). *About Special Procedures*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council>.
30. ICC. (2022). *Observations on the Crimes of Sexual Slavery, Enslavement and Trafficking in Persons, and on the Grounds for Excluding Criminal Responsibility: Defences of Duress, Mental Defect or Disease and the Non-Punishment Principle*. at: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2022_00285.PDF.
31. Infantino, F. (2019). How Does Policy Change at the Street Level? Local Knowledge, a Community of Practice and EU Visa Policy Implementation in Morocco. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. doi: 10.1080/1369183X.2019.1662717.
32. International Court of Justice. (2020). *Request for the Indication of Provisional Measures, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (The Gambia v. Myanmar)*. at: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/178/178-20200123-ORD-01-00-EN.pdf>.
33. International Court of Justice. (2024). *Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem*. at: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20240719-adv-01-00-en.pdf>.
34. Katzenstein, P. J. (1996). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press.
35. Kim, Y. (2023). A Network Analysis of Naming and Shaming in the Universal Periodic Review. *International Interactions*, 287–314. doi: 10.1080/03050629.2023.2172003.
36. Krasner, S. D. (1983). *International Regimes*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
37. Lave, J., Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
38. Lotfi, M., & Dehghani Firoozabadi, S. J. (2023). A New Approach to the Study of Regional Integration: Practice Theory and Its Application in European Integration Studies. *Political and International Approaches*. 15(1). 11–34. **(In Persian)**
39. McGaughey, F. (2021). *Non-Governmental Organisations and the United Nations Human Rights System*. London and New York: Routledge.
40. Molloy, S. (2024). The Universal Periodic Review and Peace Agreement Implementation:

- Conceptualising Connections, Challenges, and Ways Forward. *London Review of International Law*, 95–122. doi: 10.1093/lril/lrae010.
41. Mukherjee, A. (2011). The Fact-Finding Missions of the Special Rapporteur on Torture. *The International Journal of Human Rights*, 265–285. doi: 10.1080/13642987.2011.537470.
42. Navab Daneshmand, F., Hashemi, S. M., & Ranjbarian, A. (2021). Status and Function of the UN Human Rights Council Advisory Committee in the International Human Rights System. *Public Law Studies Quarterly*, 51(3), 841–864. **(In Persian)**
43. Ohchr. (2014). *DPRK: Achieving Accountability Is Paramount, UN Expert Says Ahead of General Assembly's Key Vote*. at: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2014/11/dprk-achieving-accountability-paramount-un-expert-says-ahead-general>.
44. Ohchr. (2015). *Commissions of Inquiry and Fact-Finding Missions on International Human Rights and Humanitarian Law*. at: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/CoI_Guidance_and_Practice.pdf.
45. Ohchr. (2024a). *Special Procedures of the Human Rights Council*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council>.
46. Ohchr. (2024b). *Impact of the Work of Special Procedures: Mechanisms of Redress*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/impact-work-special-procedures-mechanisms-redress#Advocating>.
47. Ohchr. (2024c). *Impact of the Work of Special Procedures: Human Rights Mainstreaming*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/impact-work-special-procedures-human-rights-mainstreaming>.
48. Ohchr. (2024d). *Partnering with Other Organizations*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-water-and-sanitation/partnering-other-organizations>.
49. Ohchr. (2024e). *Impact of the Work of Special Procedures: Facilitating Dialogue and/or Coalition Building*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/impact-work-special-procedures-facilitating-dialogue-andor-coalition-building>.
50. Ohchr. (2024f). *Submissions to Courts: Special Rapporteur on Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-torture/submissions-courts>.
51. Ohchr. (2024g). *Submissions to Courts: Special Rapporteur on Counter-Terrorism and Human Rights*. at: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-terrorism/submissions-courts>.

52. Radfar, F., & Dehghani Firoozabadi, S. J. (2022). The Practice Theory of International Relations. *International Studies Journal (ISJ)*, 18(4), 7–21. doi: 10.22034/isj.2022.330824.1758. **(In Persian)**
53. Ralph, J. (2023). *On Global Learning: Pragmatic Constructivism, International Practices and the Challenge of Global Governance*. Cambridge: Cambridge University Press.
54. Rücker, J. (2015). *Importance and Impact of NGOs at the Human Rights Council*. at: <https://ishr.ch/latest-updates/importance-and-impact-ngos-human-rights-council/>.
55. S/2014/872.
56. S/24657.
57. S/RES/780.
58. Sarid, A., & Levanon, M. (2021). Rethinking the Theory of Communities of Practice in Education: Critical Reflection and Ethical Imagination. *Educational Philosophy and Theory*, 1–12. doi: 10.1080/00131857.2021.1935234
59. Schimmelfennig, F. (2000). International Socialization in the New Europe: Rational Action in an Institutional Environment. *European Journal of International Relations*, 6(1), 109–139. doi: 10.1177/1354066100006001005.
60. Shah, S., & Sivakumaran, S. (2024). Complementing UN Human Rights Efforts Through Universal Periodic Review. *Journal of Human Rights Practice*, 1–25. doi: 10.1093/jhuman/huae008.
61. Sondarjee, M. (2021). Collective Learning at the Boundaries of Communities of Practice: Inclusive Policymaking at the World Bank. *Global Society*, 35(3), 307–326. doi: 10.1093/isagsq/ksad071.
62. Speckhard, A. (2020). *Perspective: Ireland's Lisa Smith Is a Test Run on Repatriation of ISIS Women. Homeland Security Today*.
63. Star, S. L. & Griesemer, J. R. (1989). Institutional Ecology, 'Translations' and Boundary Objects: Amateurs and Professionals in Berkeley's Museum of Vertebrate Zoology, 1907–39. *Social Studies of Science*, 19(3), 387–420. doi: 10.1177/030631289019003001.
64. Sterken, S., Pohl, D. (2023). The Architecture of Global Governance: Paths of Approach. *Architectural Theory Review*, 27(1), 1–18. doi: 10.1080/13264826.2023.2241238.
65. Sunga, L. (2011). How Can UN Human Rights Special Procedures Sharpen ICC Fact-Finding? *The International Journal of Human Rights*, 15(2), 187–205. doi: 10.1080/13642987.2011.537466.
66. Terman, R. (2023). *The Geopolitics of Shaming: When Human Rights Pressure Works—and When It Backfires*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

67. UN General Assembly. (2005). *A/RES/60/251*.
68. United Nations. (1945). *United Nations Charter*. at: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>.
69. Wiener, A. (2018). *Constitution and Contestation of Norms in Global International Relations*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
70. Zarakol, A. (2014). What Made the Modern World Hang Together: Socialisation or Stigmatisation? *International Theory*, 6(2), 311–332. doi: 10.1017/S1752971914000141

